

Asia: VN/33762/2023

Arviointimuistio terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta varten

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä arviointimuistiosta

On hyvä että terveydensuojelulaki uudistetaan.

Luku 1 - Taustaa kokonaisuudistuksesta

-

Luku 2 - Nykytilan kuvaus

2.2.

Tanskan malli olisi hyvä ja kannatamme tätä:

Tanskassa paikallisviranomaiset ovat vastuussa esimerkiksi melu- ja ilmanlaatuhaittojen valvonnasta, mutta tarvittaessa ne voivat tehdä yhteistyötä erityisorganisaatioiden kanssa. Tämä mahdollistaa tehokkaamman toiminnan, kun eri viranomaiset keskittyvät omiin erityisalueisiinsa. Suomessa Tanskan mallin soveltaminen voisi selkeyttää erityisesti nykyisten päällekkäisten vastuiden ongelmaa terveydensuojelu- ja ympäristölainsäädännön välillä.

Nämä asiat vaativat erityisosaamista ja ne vievät paljon aikaa.

Uudessa-Seelannissa:

Maassa hyödynnetään myös sähköisiä tietojärjestelmiä valvonnan ohjaamisessa ja tiedon jakamisessa. Uuden-Seelannin malli osoittaa, kuinka teknologiaa ja kansanterveyden painotuksia voidaan yhdistää tehokkaasti.

Tässä olisi hyödyllistä käyttää esim. Vatia niin että kirjallisia omavalvontakaavakkeita tulisi käyttää/täyttää niin että viranomainen voi tehdä asiakirjatarkastuksia niiden avulla. Silloin tulisi ennalta määritetyt lomakekohdat täyttää.

Yleisesti riskiperusteinen valvonta on tärkeätä.

Yleistä

3.2 Terminologia

On hyvä että terminologiaa selkeytetään mutta kuitenkin niin että sitä ei käytettäisi väärin.

Riskinä että jos sitä katsotaan hyvin väljästi siten että joka asiassa voi olla terveysriski tai vaara, niin esim. naapuruusriidoissa hyödynnetään tätä ja viranomaisia kuormitetaan asiattomasti.

Koskien kohtaa:

Käytännössä terveyden edistämiseen liittyvät toimet voisivat tarkoittaa esimerkiksi osallistumista kaavoitus-, ympäristö- ja rakennuslupaprosesseihin, joissa terveellisyys otetaan huomioon jo suunnitteluvaiheessa.

Näissä tapauksissa olisi hyvä jos annetaan yleisluontoista ohjeistusta kunnille mutta ei niin että terveydensuojeluviranomaisen pitäisi osallistua jokaiseen yksittäiseen tapaukseen koska se on käytännössä mahdotonta resurssien kannalta.

Luku 1 - Yleiset säännökset

2 § Yleiset periaatteet:

Tämä on toivottavaa kun asia koskee juuri rakennusten omistajia esim. taloyhtiöitä.

Selvilläolovelvollisuus kattaisi yleisemmän velvoitteen kuin yksinomaan toiminnanharjoittajakohtainen omavalvonta ja laajentaisi vastuuta myös muihin toimijoihin, kuten rakennusten omistajiin. Tämä lähestymistapa olisi yksinkertaisempi toteuttaa ja valvoa, sillä se ei rajoittuisi yksittäisiin toimijoihin, vaan ulottuisi laajasti eri toimialoille.

Tässä olisi hyödyllistä käyttää esim. Vatia niin että kirjallisia omavalvontakaavakkeita tulisi käyttää/täyttää niin että viranomainen voi tehdä asiakirjatarkastuksia niiden avulla. Silloin tulisi ennalta määritetyt lomakekohdat täyttää. Tämä erityisesti kohteissa joihin tehdään suunnitelmallista valvontaa mutta myös niissä kohteissa jotka tekevät vain ilmoituksen.

3 § Suhde muuhun lainsäädäntöön:

On tärkeätä että päällekkäisyyksiä ei tapahdu muun lainsäädännön kanssa kuten nyt on ja että työjako on selvä.

Tässä ei ole mainittu lainkaan sosiaalihuollon kanssa olevaa päällekkäisyyttä esim. siivottomuustapauksissa. Sosiaalihuollolla on tärkeä rooli näissä tapauksissa.

Luku 2 - Viranomaiset ja niiden tehtävät

5 § Alueellinen terveydensuojelu:

Hyvä ehdotus:

Liiallista kontrollia tulee välttää, jotta kuntien mahdollisuuksia toteuttaa paikallisten tarpeiden mukaista valvontaa voidaan kohdentaa tarkoituksenmukaisesti. On myös syytä harkita, voisiko kuntien valvontasuunnitelmien arvioinnin tarkkuutta keventää siirtymällä kohti yleisempää tukea, neuvontaa ja ohjausta. Arviointi voisi kohdistua enemmän lainsäädännön toimeenpanon toteutumiseen.

Valvontasuunnitelmien arvioinnin tarkkuutta voitaisiin keventää ja siirtyä kohti yleisempää tukea, neuvontaa ja ohjausta.

6 § Kunnan terveydensuojelun tehtävät

Hyvä ehdotus:

Valvonnan riskiperusteisuuden korostaminen on tärkeää, jotta resurssit voidaan kohdentaa tehokkaasti korkean riskin kohteisiin ja olosuhteisiin. Riskiperusteinen valvonta edistää ennaltaehkäisevää toimintaa ja vähentää hallinnollista taakkaa matalan riskin kohteissa.

7 § Kunnan terveydensuojeluviranomainen:

Kunta voi sopia toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa, että kunnalle tai sen viranomaiselle

tässä laissa säädetty tehtävä, jossa toimivaltaa voidaan siirtää viranhaltijalle, annetaan virkavastuulla toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi. Kuntayhtymä voi tehdä toisen kuntayhtymän kanssa edellä tarkoitetun sopimuksen, jos siihen on kuntayhtymän jäsenkuntien suostumus.

Tämä on hyvä ehdotus. Jotkut tapaukset vaativat erityisosaamista, niitä on harvoin ja ne vievät paljon aikaa.

8 § Häiriötilanteisiin varautuminen

Kohdassa "Terveystensuojelulakiin lisätään kunnan terveystensuojeluviranomaiselle velvollisuus huolehtia siitä, että häiriötilanteiden hoitamiseksi terveystensuojeluviranomainen on tavoitettavissa myös virka-ajan ulkopuolella." tarvitaan toteutukseen valtakunnallinen selkeä ohjeistus.

Luku 4 - Ilmoituksenvarainen toiminta

3.4. Ilmoituksenvarainen toiminta:

Yleisesti on hyvä että näitä kohteita laitetaan eri kategorioihin eli valvonnan, ilmoituksen ja ei ilmoituksen alaisiin.

Valvonnassa on myös painottaa sitä että omavalvonta tulisi olla kirjallisena ja valmis lomakepohja täytettäväksi ilppaan ja sitten vatiin.

Valvonnassa tulisi myös käyttää mahdollisuus asiakirjatarkastuksiin.

Majoitustoimintojen kohdalla tulisi käyttää helpompia kategorioita esim. onko kausiluontoista ja sänkypaikkojen määrää.

Esim. Airbnb kohteiden omistajiin on haastavaa saada yhteyttä jos he eivät ole tehneet ilmoitusta.

Hygieniapassin vaatimus korkean riskin (iho rikkovissa kohteissa) on hyvä ehdotus.

3) Päiväkodit, lasten ja nuorten kokoontumispaikat sekä oppilaitokset:

Ehdotukset lainsäädännön kehittämiseksi ovat kannatettavia.

b) kohtalaisen riskin kohteet, jotka ovat ilmoituksenvaraisia:

Olisi hyvä tehdä ainakin yksi tarkastus, jossa tehdään riskinarvio. Riskinarviointia varten olisi hyvä olla valtakunnallinen riskinarviointilomake, jolla riskit arvioidaan ja, jonka perusteella tehdään ratkaisu ovatko säännöllisen valvonnan piirissä.

Ihoa rikkova toiminta ja erityistä hygieniää edellyttävät kauneushoitolat:

Valvonnassa on havaittu enemmän huomautettavaa "Kohtalaisen riskin kohteissa" kuin "Suuren riskin kohteissa", koska "Suuren riskin kohteissa" käytetään paljon kertakäyttövälineitä ja kohtalaisen riskin kohteissa on enemmän tarvetta välinehuollolle.

Luku 5 - Talousvesi ja lämmin käyttövesi

3.5 Luku 5 -Talousvesi ja lämmin käyttövesi

Ehdotukset lainsäädännön kehittämiseksi ovat muuten kannatettavia, mutta suunnitelmallisen viranomaisnäytteenoton ulkoistamiseen voidaan laissa antaa mahdollisuus, mutta

valvontayksiköiden tulisi kuitenkin voida itse päättää näytteenoton toteutustavasta resurssiensa puitteissa. Viranhaltijoilla on hyvä olla jonkin verran suunnitelmallista näytteenottoa, koska tällä tavoin ylläpidetään myös viranhaltijoiden käytännön osaamista näytteenottotyössä.

Kehittämisehdotuksena valvonnan alueellisten erojen vähentämiseksi voisi pienten laitosten riskinarviointi/-hallintasuunnitelmaa kehittää niin, että pienille laitoksille olisi tulevaisuudessa WSP:n tyyppinen nettipohjainen työkalu, mutta yksinkertaisempaa versiona. Tällöin laitosten riskinarviointit olisivat yhdenmukaisia, toimijoiden ja terveysvalvonnan työ helpottuisi ja tietoturvallisuus paranisi, kun asiakirjoja ei tarvitsisi lähettää suojaamattomilla yhteyksillä liitetiedostoina.

Luku 6 - Jätteet ja jätevedet

3.6.

Lain 25 § - Suurten yleisötilaisuuksien jätehuolto

"Suurten yleisötilaisuuksien osalta tulisi pohtia, tulisiko yleisötilaisuuksiin soveltaa terveydensuojelun ilmoitusvelvollisuutta. Tässä harkinnassa olisi huomioitava esim. kävijä määrä ja toiminnan luonne."

Terveydensuojelulaissa tulisi olla suurten yleisötilaisuuksien ilmoitusvelvollisuus, koska silloin terveydensuojelu saisi tiedon tapahtumasta ja voisi puuttua riskikohtiin.

Luku 7 - Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydelliset vaatimukset

3.7

26 § Asunnon ja muun oleskelutilan terveydelliset vaatimukset

Siivottomuusasioissa tulisi tehdä juurisyy selvitys jotta asianomaisen toimintatavat muuttuisivat. Tähän tarvitaan painottuvasti sosiaalihuollon apua ja heillä pitäisi olla selvät rutiinit näissä.

Tässä olisi hyvä ottaa mallia Helsingissä tehtävistä rutiineista. Siellä ei terveystarkastajilla ole lähes ollenkaan siivottomuustarkastuksia. He antavat enemmänkin ohjeistusta ja neuvontaa. Myös palotarkastajien rutiineja tulisi selvittää. Myös asunnon omistajan ja taloyhtiöiden velvollisuutta ja mahdollisuuksia toimenpiteisiin tulisi korostaa.

Ei ole tarkoituksenmukaista resurssien kannalta että siivouskehotus tulee 4-5 eri viranomaiselta/toimijalta. Jos esim. isännöitsijä tai paloviranomainen on antanut siivouskehotuksen on se usein riittävä.

27 § Asunnossa tai muussa oleskelutilassa esiintyvä terveyshaitta

Jos haitta aiheutuu asuinhuoneiston tai muun oleskelutilan rakennuksen rakenteista, eristeistä tai rakennuksen omistajan vastuulla olevista perusjärjestelmistä, haitan poistamisesta vastaa

rakennuksen omistaja, ellei muualla laissa toisin säädetä. Jos terveyshaitta aiheutuu kuitenkin asunnon tai muun oleskelutilan käytöstä, joka ei ole tavanomaista, terveyshaitan poistamisesta vastaa asunnon tai muun oleskelutilan haltija. Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi velvoittaa sen, jonka vastuulla haitta on, ryhtymään viipymättä tarvittaviin toimenpiteisiin terveyshaitan ja siihen johtaneiden tekijöiden selvittämiseksi, poistamiseksi tai rajoittamiseksi.

Tässä olisi myös hyvä mainita taloyhtiön ja rakennuksen omistajan vastuuta jos heidän rakennuksissa oleilevat aiheuttavat terveyshaittaa.

29 § Uimaveden säännöllinen valvonta

Ehdotukset lainsäädännön kehittämiseksi ovat kannatettavia. Kohdassa "Säädöksiin voisi lisätä terveyshaittoja ennaltaehkäiseviä säännöksiä esimerkiksi varustelusta suihkulla ja käsienpesumahdollisuuksilla sekä WC-hygienian lisäämisestä." pienille uimarannoille ei tulisi asettaa kohtuuttomia vaatimuksia, koska monet pienet rannat ovat vesihuollon ulottumattomissa ja ilman valvontaa.

Pienten uimarantojen valvontaa on hyvä keventää riskiperusteisesti.

Mikäli uimarantojen valvontatiheys perustuisi riskiperusteisuuteen, olisi tähän hyvä olla valtakunnallisesti yhteinen riskinarviointilomake, jotta valvonta olisi mahdollisimman tasapuolista.

30 § – Käymälät

Mikäli laissa todetaan ”riittävä määrä käymälöitä”, olisi tulevassa ohjeistuksessa hyvä saada konkreettisia täsmennyksiä, kuinka paljon käymälöitä tarvitaan esim. oleskelutiloissa tai yleisötilaisuudessa.

Luku 9 - Hautausmaat ja hautaaminen

-

Luku 10 - Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta

3.9.

45 § Tarkastusoikeus

Tämä on hyvä selvennys:

Valvonnan keinovalikoimaan lisättäisiin myös asiakirjatarkastus ja tarkastus etäyhteyden

avulla ottaen huomioon toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Tarkastustoimin nassa hyödynnettäisiin jatkossa digitalisaation antamia mahdollisuuksia, kuten esim. olo suhdeseurantaa etäluettavilla menetelmillä.

46 § Asunnontarkastus

Hyvä ehdotus:

Olisi hyvä harkita, tulisiko laissa säätää muiden viranomaisten mahdollisuudesta luovuttaa valokuvia ja muita dokumentteja terveydensuojeluviranomaiselle esimerkiksi siivottomuustarkastuksen arviointia varten.

Luku 11 - Tutkimuslaboratoriot ja maksut

-

Luku 12 - Kiellot ja määräykset

-

Luku 13 - Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Luku 14 - Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

-

Luku 15 - Erinaisiä säännöksiä

-

Tietojärjestelmät

3.15 Tietojärjestelmät

On toivottavaa että vatia voidaan käyttää arkistointiin.

Myös omavalvontalomakkeidentäyttäminen tulisi olla mahdollista tehdä siellä.

Terveydensuojelulain hallintomenettelyjen arviointi ja kehittämistarpeet

-

Liite 1 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/5015)

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Ympäristövaikutukset

-

Muut ihmisiin kohdistuvat yhteiskunnalliset vaikutukset

-

Axelsson Eeva
Liedon ympäristöterveydenhuolto